

Sygn. akt I USK 183/21

POSTANOWIENIE

Dnia 8 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kuryło

w sprawie z odwołania J. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
o wysokość emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 8 czerwca 2021 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 2 marca 2020 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 2 marca 2020 r., na skutek apelacji organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 5 września 2018 r., zmienia zaskarżony wyrok w całości i oddalił odwołanie J. K. od decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Z. z dnia 4 kwietnia 2017 r., odmawiającej ubezpieczonemu ponownego przeliczenia podstawy wymiaru emerytury na podstawie art. 110 i art. 110a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, gdyż maksymalny wskaźnik wysokości podstawy wymiaru (WWPW) okazał się niższy od dotychczasowego oraz niższy niż 250%.

W wywiedzionej od powyższego orzeczenia skardze kasacyjnej ubezpieczony, zaskarżając wyrok Sądu drugiej instancji w całości, podniósł zarzut naruszenia: 1) art. 110a w związku z art. 117 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o

emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 232 k.p.c. w zakresie, w jakim Sąd neguje wiarygodność dowodów z przesłuchania świadków jak i samego ubezpieczonego oraz dostępnych regulacji prawnych, wprost wskazujących na pobierane przez skarżącego składników do wynagrodzenia, co miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy; 2) art. 278 § 1 k.p.c., przez jego niewłaściwe zastosowanie w zakresie, w jakim Sąd neguje zapisy opinii biegłego sądowego i dokonuje samodzielnych ustaleń co do wysokości zarobków i wwpw ubezpieczonego.

Z powołaniem się na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy, przez oddalenie apelacji organu rentowego wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania; ewentualnie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, polegające na istniejącej w sprawie zasadności zastosowania wobec osoby, której nowo obliczony wskaźnik wysokości podstawy wymiaru przed zastosowaniem ograniczenia, o którym mowa w art. 15 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jest wyższy niż 250%, dyspozycji normy art. 110a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, mając na względzie zebrany w sprawie materiał dowodowy, który wprost wskazuje na spełnienie przez ubezpieczonego przesłanek zawartych w wyżej przytoczonym przepisie.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać

w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wywodu prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniających wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało ono sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 marca 2012 r.,

II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z dnia 11 kwietnia 2012 r., III SK 41/11, LEX nr 1238126; z dnia 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729). Obowiązkiem skarżącego jest też wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. W szczególności rolą Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym nie jest wyręczenie strony reprezentowanej w procesie przez profesjonalnego pełnomocnika we wskazaniu (doprecyzowywaniu) treści postulowanych zagadnień prawnych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2019 r., II UK 255/18, LEX nr 2688935).

Skarżący nie zdołał wykazać występowania w sprawie powołanej przesłanki przedsądu.

Postawione przez skarżącego we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pytanie odnośnie do istniejącej w sprawie zasadności zastosowania wobec osoby, której nowo obliczony wskaźnik wysokości podstawy wymiaru przed zastosowaniem ograniczenia, o którym mowa w art. 15 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jest wyższy niż 250%, dyspozycji normy art. 110a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, mając na względzie zebrany w sprawie materiał dowodowy, który wprost wskazują na spełnienie przez ubezpieczonego przesłanek zawartych w wyżej przytoczonym przepisie, nie stanowi prawidłowo sformułowanego zagadnienia prawnego. Autor skargi kasacyjnej nie nawiązał do treści powołanego przepisu i nie wyjaśnił, w czym tkwi trudność w dekodowaniu zawartej w nim normy prawnej, ani do jakich rozbieżności może prowadzić próba jego wykładni oraz jakie jest stanowisko skarżącego w tej kwestii. Nie przedstawił zatem argumentacji jurydycznej, za pomocą której wykazałby, że w sprawie istnieje zagadnienie prawne cechujące się walorem „istotności”, wymaganym w przypadku zagadnień, które mogą uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W niniejszej sprawie toczącej się z wniosku o ponowne przeliczenie wysokości pobieranego przez odwołującego się świadczenia emerytalnego na podstawie art. 110a ustawy o emeryturach i rentach z FUS sporną kwestią było to, czy WWPW emerytury J. K. obliczony według zasad wynikających z art. 15 tej

ustawy był wyższy niż 250%. Dla wyjaśnienia tego zagadnienia Sąd Okręgowy w G. dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu emerytur i rent, który wydawał dwie opinie - z dnia 4 listopada 2017 r. oraz z dnia 7 czerwca 2018 r. Sąd Apelacyjny oparł swoje rozstrzygnięcie na wyliczeniach biegłej przyjętych w pierwszej z nich. W opinii tej biegły wyliczył hipotetyczną wysokość zarobków ubezpieczonego za lata 1966-1979, przyjmując: wynagrodzenie zasadnicze, dodatek funkcyjny, wynagrodzenie z Karty Górnika, deputat węglowy oraz tzw. 14-stą pensję. Były to składniki wynagrodzenia, które J. K. bezsprzecznie otrzymywał. Ich uwzględnienie było prawidłowe (poza 14-stą pensją) i znajdowało potwierdzenie w zachowanej dokumentacji znajdującej się w aktach osobowych ubezpieczonego (karcie pracy pracownika, angażach) oraz przepisach branżowych. WWPW obliczony z 20 najkorzystniejszych lat (1971-1972, 1974-1975 i 1977-1992) wyniósł 244,15%. Ponadto Sąd odwoławczy szczegółowo opisał, dlaczego, przeciwnie niż Sąd pierwszej instancji, nie oparł się na wyliczeniach przyjętych przez biegłą w drugiej opinii. Wobec tych ustaleń Sąd drugiej instancji stwierdził, że WWPW świadczenia ubezpieczonego ustalony z 20 najkorzystniejszych lat był niższy niż 250%, a tym samym brak było podstaw do ponownego obliczenia wysokości emerytury skarżącego w trybie art. 110a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Wypada zauważyć, że przyjęta przez Sąd drugiej instancji interpretacja powołanego przepisu stanowi zwykłą wykładnię prawa, a próba wykazania przez skarżącego na gruncie tego przepisu istotności zagadnienia prawnego, jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajduje uzasadnienia. Skarżący w istocie nie zgadza się z orzeczeniem Sądu Apelacyjnego i zmierza do podważenia suwerennej i niepoddającej się kontroli kasacyjnej sędziowskiej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego. Tymczasem dokonana przez Sąd odwoławczy ocena okoliczności faktycznych i związana z tym wykładnia (wyrażona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku) mieszczą się w granicach uznania sędziowskiego. Podnoszone przez skarżącego w tym zakresie argumenty stanowią polemikę z oceną dowodów i wynikającymi z niej ustaleniami faktycznymi. Zgodnie zaś z art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd

Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wobec niewykazania przez skarżącego istnienia powołanej przesłanki przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.